VORM

6e JAARGANG
JANUARI 1975

1

MAANDBLAD VAN DE VAKBOND LEERKRACHTEN ARUBA

Dezer dagen kijken we er weer effe anders tegen aan

redactie

j. jutten, mej. j. polak,
mevr. g. kraai, a. vrolijk
redactie adres:
paradera 82
bank:
a.b.n., banknr. v. 62583
t.n.v. "vorm"
layout:
r. en j. de graaff

drukkerij:
v.a.d. (offset)
abonnementen (op aruba alleen voor
personen buiten het onderwijs):
f. 20,— per jaar

bestuursadres:
p.o.b. 582, oranjestad
vergaderplaats:
commercial building, wilhelminastr. 40,
tel. 4219; v.l.a.-leden die hier willen
vergaderen kunnen de sleutel op het
kantoor afhalen.
banken:
banco popular antiliano v-224-1
algemene bank nederland v-62503
nieuwe leden:
kunnen iedere dag opgegeven worden op het
kantoor, wilhelminastraat 40

VORM

6e JAARGANG JANUARI 1975

milieu- en taalproblematiek in het antilliaanse basisonderwijs

door
wout van der bor

Wanneer op deze plaats geprobeerd wordt enige problemen van het onderwijs op de Nederlandse Antillen aan te stippen, dan is dat in de eerste plaats om in algemene zin de aandacht te vestigen op de grote moeilijkheden waarmee dit onderwijs te kampen heeft. Anderzijds is het een poging vanuit een gezinssociologisch oogpunt in het bijzonder aandacht te besteden aan de problematiek van de vreemde voertaal bij het onderwijs. In het hiernavolgende zal niet gestreefd worden naar volledigheid; het geschrevene zal zich beperken tot enige facetten van het gezins- en familieverband op Curacao en St. Eustatius, waarna een korte schets gegeven zal worden van het karakter van het basisonderwijs op deze eilanden. Het zal blijken, dat de overgang van 'gezinskind' naar 'schoolkind' behalve de normale overgangsproblemen, nog extra dimensies heeft, die verband houden met de grote verschillen tussen gezin- en schoolmilieu. Op één van die verschillen — de taal — zal, zoals gezegd, wat dieper ingegaan worden.
Op St. Eustatius — 'historical gem of the Caribbean'(1) — heeft het onderwijs met een enigszins vergelijkbare problematiek te kampen. Het zal duidelijk worden dat ook hier de voertaalproblematiek een belangrijke variabele is bij de verklaring van de niet altijd rooskleurige onderwijssituatie. Op deze manier zal geprobeerd worden de lezer een kleine indruk te geven van enige problemen die leven bij jeugd en onderwijs op enkele van de (nog) Nederlandse Antillen.

CURAÇAO

GEZIN, TAAL EN SCHOOL

HET GEZIN, EEN CARIBISCHE VARIANT

We willen proberen een indruk te geven van de grote diskrepantie die bestaat tussen gezinsmilieu en schoolmilieu. Daartoe zal gepoogd worden heel in het kort in te gaan op de gezinskonstellatie van met name het gekleurde bevolkingsdeel in de lagere inkomensgroepen, omdat juist de kinderen uit deze sociale lagen het meest kampen met aanpassings- en vorderingsproblemen op de basisschool.
Het Curacaose gezinsleven is te beschouwen

als een variant van het Caribisch gezins- en familieleven, hoewel hierbij direkt aangetekend moet worden, dat de gezins- en familiebanden in het geografisch gebied, dat behalve de Grote en Kleine Antillen, ook de Deep South van de V.S., de landen van Midden-Amerika en de kuststroken van Colombia, Venezuela, de Guyana's en Noord-Oost Brazilie omvat, geen duidelijk uitgekristalliseerd en uniform beeld vertonen(7).
Wel zijn een aantal kenmerken te noemen, die binnen het gezins- en familieleven van de samenlevingen van de hierboven genoemde gebieden in verschillende frekwenties voorkomen, te weten: alternatieve keuzemogelijkheden tussen verschillende samenlevingsvormen — resp. het huwelijk, de koresidentiële samenleving en de bezoekrelatie, — instabiliteit van deze verschillende verhoudingen evenals het veelvuldig voorkomen van matrifokaliteit. Het laatste kenmerk, de matrifokaliteit, kan latent of mani-

fest zijn(3), doch steeds wordt zij gekenmerkt door een centrale moederrol, een marginale vaderrol en het inwonen van moeders moeder, evenals moeders dochter(s), eventueel met kinderen. Graag verwijzen we in dit verband naar literatuurgegevens die we aan het einde van dit artikel zullen geven(4).
Op Curacao werd de laatste jaren in toenemende mate gezinssociologisch onderzoek verricht. Na de orienterende studie van *Abraham-Van der Mark(5)* 1969, is de dissertatie van *Marks(6)* als een nuttige aanvulling en verdieping van de studie over de gezinsstruktuur op Curacao te beschouwen.

In het proces van aanpassing en akkulturatie, waarin de meeste Caribische samenlevingen zich bevinden, gaande van de aanpassing van de Afrikaanse negers aan de omstandigheden van de slavernij naar een fase van aanpassing aan de stedelijke modernisering als gevolg van een doorzettende industrialisering en kommercialisering van de ekonomie, bevindt Curacao zich in een tussenfase, namelijk die, waarin de samenleving bezig is zich aan te passen aan stedelijk-proletarische omstandigheden in een maatschappij die zich in de aanvang van de ontwikkeling van een kapitalistisch stelsel bevindt(7).
In zijn inleiding geeft Marks een duidelijke typering van de met elkaar samenhangende kenmerken van de afro-amerikaanse man-vrouw-verbintenissen en huishoudgroepen in de 'lagere' strata van de samenlevingen in het Caribisch gebied:

a. de samenwoning van man en vrouw als seksuele partners gebeurt vaak in de vorm van een konkubinaat;
b. de betrekkingen tussen man en vrouw zijn veelal zwak en de samenwoning is niet zelden van korte duur;
c. seksuele en ekonomische relaties zonder samenwoning kan men veelvuldig aantreffen;
d. de institutionalisering van de verschillende vormen van man-vrouw-verbintenis als het huwelijk, het konkubinaat en de niet-koresidentiële band is gevarieerd;
e. het percentage illegitiem geboren kinderen is in vergelijking tot cijfers van Europese landen hoog te noemen;
f. de man-vader ontbreekt vaak als inwonend lid van de huishoudgroep;
g. de moeder of eventueel de grootmoeder speelt een centrale rol in het reilen en zeilen van de huishouding en de opvoeding van de kinderen en
h. de huishoudgroepen zijn in betrekkelijk weinig gevallen eksklusief samengesteld uit een man, een vrouw en hun gemeenschappelijk, eventueel geadopteerde kinderen.

Beantwoordt de Curacaose samenleving, voor wat betreft de 'lagere' sociale lagen, aan dit beeld? Het antwoordt moet zijn: ja en neen . . .
Ja, omdat vastgesteld moet worden dat al deze genoemde kenmerken vóórkomen in de Curacaose samenleving; de Curacaose gezins- en familiestruktuur kan als een variant van het Caribisch gezins- en familieleven worden aangeduid.
Neen, omdat de Curacaose samenleving op de hierboven beschreven weg van aanpassing en akkulturatie verder is voortgeschreden dan de meeste Caribische samenlevingen.
De frekwentie van de onder a tot en met h genoemde kenmerken is in de Curacaose samenleving duidelijk geringer dan in de haar omringende landen. Het gezins- en familiepatroon tendeert naar het westerse gezinspatroon, waarin de 'nuclear family'(8) centraal staat. Marks zegt het zo: 'Voor Curacao is het in dit verband gerechtvaardigd te stellen, dat de sociale, ekonomische, politieke en kulturele mobiliteit aan een groot deel van de lagere afro-amerikaanse strata meer respektabiliteit en zelfrespekt heeft gebracht' en 'Ten aanzien van de omvang van de biologische reproduktie en de 'calidad' van de man-vrouw verhoudingen stond Curacao er als gevolg van zijn bijzondere ontwikkelingen in het meer verre en meer dichtbije verleden echter gunstiger voor dan menig ander deel in het afro-amerikaanse gebied'(9).

Samenvattend: het Curacaose gezins- en familieverband in de 'lagere' sociale strata vertoont de kenmerken van het algemeen Caribische gezins- en familiepatroon, zij het minder geprononceerd dan in de omringende maatschappijen. Hierdoor vertoont de samenleving een duidelijk ander beeld dan de Nederlandse.

Vanwaar nu deze gezinssociologische introduktie?
In de eerste plaats om een beeld te geven van de samenleving waarover geschreven wordt; in de tweede plaats, opdat ons duidelijk zal worden dat het opgroeiende kind in deze huishoudgroepen, gezinnen en families met een andere instelling de basisschool binnen zal gaan dan Pietje Jansen of Marietje de Bruin. Ten derde om te illustreren dat het wonen en leven in een ander dan het westerse gezinsmilieu konsekwenties zal hebben voor het welslagen op de school die voornamelijk op Nederlandse leest is geschoeid.
Op het feit, dat er een duidelijke relatie bestaat tussen gezinsmilieu en schoolvorderingen willen we hier niet dieper ingaan. Hiervoor wordt verwezen naar het vele werk dat Nederlandse onderwijskundigen en onderwijssociologen de laatste decennia verrichten. Op een andere plaats hebben wij geprobeerd dit werk te inventariseren(10).

Ir. W. van den Bor studeerde sociologie te Wageningen; hij verrichtte een sociologisch onderzoek te St. Eustatius, dat resulteerde in de doctoraalscriptie: "Not too bad"; hij hoopt binnenkort naar St. Eustatius terug te keren voor een meer diepgaand sociologisch onderzoek.

foto's: R. de Graaff

De uitspraak dat de Nederlands-Antilliaanse school op Nederlandse leest is geschoeid, behoeft wel enige toelichting.
In een met vele historische gegevens geïllustreerde publikatie toont *Prins* aan, dat de Curacaose school vanaf de verovering van dit eiland op de Spanjaarden in 1634 een trouwe kopie is geweest van de Nederlandse school:
de Nederlandse onderwijzers, werkend met een Nederlands leerplan, gevuld met Nederlands georienteerde leerstof in de Nederlandse taal(11).
De Europese verlichtingsideeën werden door de Nederlandse machthebbers naar de West gebracht. Overheid, missie en partikulieren hebben met overtuiging en in de meeste gevallen geheel te goeder trouw gewerkt aan de totstandkoming van een onderwijssysteem, dat zowel naar de organisatie als naar de inhoud een zo getrouw mogelijke afspiegeling van het Nederlandse zou zijn. Men was en is trots op de mooie schoolgebouwen, de goed onderlegde onderwijzers en de hoge leerplaneisen. Met name op het probleem van de te hanteren voertaal zullen we nog nader terug komen.
In het verleden sloot op Curacao het schoolmilieu nauwelijks aan bij het gezinsmilieu en afgezien van de vraag of het begrip 'kindrijpheid van de school' niet het primaat zou moeten hebben boven de vaak gehanteerde term 'schoolrijpheid van het kind', moet gekonstateerd worden, dat de school in vele gevallen voor het Antilliaanse kind een totaal nieuwe en onbekende levensfase inluidde. Een nieuwe leefwereld met nieuwe regels en gewoonten; een nieuwe taal; een leefwereld die de ouderlijke steun en stimulans ontbeerde, ja moest ontberen, omdat het ouderlijk milieu wel heel verschillend was van dat van de school. Op zich behoeft een dergelijk milieuverschil niet nadelig te zijn, ware het niet, dat de resultaten van het onderwijs een duidelijke taal spreken.

Prins-Winkel gunt ons in haar recente proefschrift een blik op dit merkwaardig forum(12). 'De vertraging door middel van doublures van vele leerlingen beloopt twee tot vijf jaren. De aanpassing aan de onderwijssituatie wordt voor deze leerlingen onder andere bemoeilijkt door het gemis aan algemene vorming, taalbeheersing en kulturele gerichtheid, zoals de school die verwacht. Allerlei regels en handelingen, het al dan niet kunnen volgen van de les, begrijpen en verwerken van het besprokene, voldoen aan de opdrachten, blijven voor deze leerlingen een 'slag in de lucht'. De werkelijke zin van de schoolse verrichtingen ontgaat hen dikwijls. In een dergelijk ondoorzichtig verband hangen de waarderingen die de leerlingen van hun leerprestaties krijgen voor deze leerlingen samen met toevalsfaktoren: 'geluk' of 'ongeluk'.
Het 'noodlot' en de 'stemming van de onderwijzer' zijn naar hun gevoelens dikwijls van meer betekenis dan de eigen inzet tot het werk'.
De resultaten van het onderwijs rechtvaardigen dus nauwelijks het stringent toepassen van een westers-georienteerd onderwijssysteem.
Dat de grote sociale afstand die bestaat tussen gezin en school een weinig vruchtbare situatie schept in pedagogisch opzicht, hopen wij hierboven te hebben geïllustreerd.

A. C. Prins-Winkel

TAALPERIKELEN

De didaktische problematiek spitst zich vooral toe op het gebruik van de Nederlandse taal bij het onderwijs op de Nederlandse Antillen. Zoals wellicht bekend, spreken de 'landskinderen' uit alle etnografische en sociale groeperingen op Curacao, Aruba en Bonaire van huis uit de 'landstaal', het Papiamentu. Daarnaast wordt veel Engels, en ook Spaans gesproken; het Nederlands is de officiële taal.
In 1969 vestigde *De Palm* in zijn studie 'Het Nederlands op de Curacaose school' de aandacht op deze problematiek(13). In zijn konklusie merkt hij op dat helaas verschillende pedagogen van mening zijn, dat het Nederlands als voertaal gehandhaafd dient te worden, omdat deze taal als kultuurtaal zo vroeg en zo grondig mogelijk moet worden aangeleerd. Hij stelt daar tegenover, dat, zelfs indien hun stelling juist is, het feit blijft bestaan, dat zij hun ogen sluiten voor de belemmering, die het kind in zijn eigen ekspressie ondervindt en die aanleiding kan geven tot psychische spanningen. Wat zij voorstaan, is sinds jaar en dag gedaan: de resultaten, na al die jaren, zijn zo bedroevend, dat het duidelijk is, dat er nieuwe wegen ingeslagen moeten worden. Hoe bedroevend de resultaten zijn, heeft De Palm aan de hand van een onderzoek van 98 opstellen van leerlingen, die in het bezit zijn van het Mulo-diploma, duidelijk gemaakt.
Waren De Palm's uitspraken hoofdzakelijk van kwalitatieve aard, de kwantitatieve aspekten van deze taalproblematiek werden door *Prins-Winkel* mede betrokken in haar studie 'Kabes duru?', verslag van de Nederlandse Antillen, in verband met het probleem van de vreemde voertaal bij het onderwijs'(14). Ruim 3400 leerlingen van de eerste, derde en zesde klas van de basisschool werden in haar onderzoek betrokken. De leerprestaties van de kinderen werden aan de hand van rapportcijfers verzameld, de intelligentieskores werden bepaald en de beroepen van de ouders werden in een lagere en een hogere welstandsklasse ingedeeld. Tenslotte werden de relaties tussen de leerprestaties van Papiamentu-sprekende en Nederlands-sprekende leerlingen aan een onderzoek onderworpen. Uit de resultaten van het onderzoek trok zij onder meer de volgende konklusies:
1. Papiamentu-sprekende leerlingen ondervinden over het algemeen meer vertraging bij het doorlopen van de basisschool dan Nederlands-sprekende leerlingen;
2. vertraagde leerlingen leveren in de regel over het algemeen beduidend lagere leerprestaties dan niet-vertraagde leerlingen;
3. Nederlands-sprekende leerlingen leveren over het algemeen beduidend hogere leerprestaties dan Papiamentu-sprekende leerlingen uit hetzelfde leerjaar, met evenveel vertraging;
4. ook bij de leerlingen die geen vertraging ondervonden blijken de leerprestaties van Papiamentu-sprekende leerlingen uit hetzelfde leerjaar duidelijk minder te zijn dan de leerprestaties van de Nederlands-sprekende leerlingen;
5. leerlingen uit de hogere welstandsklasse leverden relatief betere leerprestaties dan leerlingen uit de lagere welstandsklasse;
6. Papiamentu-sprekende leerlingen uit beide welstandsklassen — hoger en lager — leveren relatief minder goede leerprestaties dan Nederlands-sprekende leerlingen uit overeenkomstige welstandsklasse;
7. bij leerlingen die lagere I.Q.-skores behaalden, wordt geen duidelijk verband gevonden tussen moedertaal en leerprestaties;
8. de verschillen tussen de leerprestaties van Papiamentu-sprekende en Nederlands-sprekende leerlingen met hoge I.Q.-skores blijken duidelijk signifikant te zijn in die zin, dat de Nederlands-sprekende leerlingen met hoge intelligentieskores betere leerprestaties leveren dan de Papiamentu-sprekende leerlingen met hogere intelligentie-skores;
9. leerlingen van hoge welstandsklasse behalen relatief meer hoge I.Q.-skores dan leerlingen van lagere welstandsklasse die behoren tot dezelfde taalgroep;
10. Papiamentu-sprekende leerlingen uit de hogere zowel als uit de lagere welstandsklasse behalen relatief vaker lage, dan hoge I.Q.-skores, terwijl Nederlands-sprekende leerlingen uit beide welstandsklassen relatief vaker hoge dan lage I.Q.-skores behalen.

(wordt vervolgd)

Na de verovering van Curacao op de Spanjaarden in 1634, voelde de West-Indische Compagnie zich o.a. verplicht voor het onderwijs van de kinderen van zijn ambtenaren en soldaten te zorgen. Daartoe werd één schoolmeester uitgestuurd, met de opdracht onderwijs te geven "op Moederlandsche wijze". Dat hield onder meer in dat de voertaal bij het onderwijs Nederlands zou zijn.
Sindsdien is Nederlands de taal van het onderwijs op de Nederlandse Antillen gebleven.
Of dat een gelukkige keuze is gewesst valt te betwijfelen. Reeds in het eerste officiële rapport over de toestand in het onderwijs, dat in het begin van de 19e eeuw door de toenmalige gouverneur aan de regering werd uitgebracht, werd geklaagd over de gebrekkige kennis van de Hollandse taal. De reden daarvan werd niet vermeld, n.l. dat het Papiamentu al in de 18e eeuw de taal van nagenoeg de gehele Curacaose bevolking was. Deze taalproblemen zouden ook niet meer verdwijnen. In het uitgebreide wetenschappelijke rapport *"Kabes Duru?"* dat dr. Prins-Winkel in 1973 publiceerde werd geconstateerd, dat het feit dat de school niet de taal van het kind spreekt voor 80% van de schoolbevolking op de Benedenwinden een enorme handicap is en voor velen van hen een onoverkomelijk struikelblok. In het boekje *"Latent Taaltalent"* heeft Prof. dr. F. W. Prins een overzicht gegeven van de worsteling die de school door de eeuwen heen met het Papiamentu gevoerd heeft.
Het boekje is echter reeds uitverkocht (voor het merendeel naar Curacao) en of het herdrukt zal worden is niet bekend, zodat geïnteresseerden op Aruba er waarschijnlijk naast zullen grijpen. Aangezien prof. Prins zo vriendelijk was Vorm een exemplaar te sturen kunnen wij thans proberen in vogelvlucht een indruk te geven van de ontwikkelingen rondom dit "eeuwig" misverstand.

LATENT TAALTALENT

ruim 300 jaar buiten de school gehouden

"OP DEN VERBETERDEN HOLLANDSCHEN VOET"

In 1791 werd de West-Indische Compagnie opgeheven. In 1816 opende Gijsbert Gerrit van Paddenburgh, "aangesteld door Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden", de eerste gouvernementsschool op Curacao "ten einde het onderwijs op den verbeterden Hollandschen voet te brengen". Deze eerste stadsschoolonderwijzer van een eliteschool, die tevens beëdigd translateur in de Franse, Engelse en Hoogduitse talen en oprichter van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, schrijver en dichter was, gaf in een boekje over Curacao als volgt zijn mening over het Papiamentu weer:
'De vorige bewoners van dit eiland Indianen zijnde, onder Spaansche overheersing geraakt, heeft zulk een mengelmoes of jargon doen geboren worden, hetwelk door de komst der Hollanders nog veranderd is. Het papiament (van pappiar, spreken) bestaat uit bedorven Spaansch, Indiaansch en Hollandsch, arm in woorden, zonder buiging, voeging of geslacht onderscheiden, maar rijk in hevig door de keel uitgesproken wordende schelle klanken, en vooral in scheldwoorden. Onverdragelijk is dit gekakel voor het *fijnere oor van den Europeaan* bij zijn eerste aankomst, en moeijelijk kan men zich aan dit *kalkoenen geluid* gewennen. Niet alleen de Negers, Mulatten en andere kleurlingen spreken dit jargon, maar ook de blanken, vooral de blanke Creolen, wier kinderen, door Negerinnen gezoogd, door dezelve de eerste indrukselen ontvangende, niets dan Creoolsch of Papiament spreken, en dan naderhand het Hollandsch of Nederduitsch doorgaans gebrekkig en onvolkomen leeren, hetzelve nog gebrekkiger lezende en schrijvende. Deze kwade gewoonte, vooral onder de schoone kunne, is zoo ingeworteld, dat daaraan geen verbeteren schijnt te zijn. In verscheiden huisgezinnen, is het Nederduitsch zoo bekend als het Arabisch; en echter rekenen zij zich van Nederlandsche afkomst. Van daar dan ook de verbazende moeite voor den onderwijzer, om zijne leerlingen met de Hollandsche taal gemeenzaam te maken, daar zij Nederduitsch Papiament met moeite sprekende, telkens de geslachten verwarren, het toekomende, tegenwoordige en voorledene door een haspelen, en alzoo dikwijls onverstaanbaar worden'.
In 1842 werd de eerste bizondere (katholieke) school te Willemstad opgericht, waarna vijf jaar later de eerste katholieke school buiten de stad, n.l. te Barber, volgde. De overheid kon het gebruik van het Nederlands op deze bizondere scholen niet dwingend voorschrijven, maar als zij in aanmerking wensten te komen voor overheidssubsidie was het toch wel aan te bevelen dat zij het voorbeeld van de gouvernementsscholen zouden volgen.

SPEELPLAATS

Op 23 juli 1838 werd een belangrijk besluit genomen dat meer dan een eeuw van kracht is geweest. 'Den Schoolmeesters der 's landsscholen aan te schrijven dat zij vooral te zorgen hebben, dat de Hollandsche taal op hunne respective scholen grondig onderwezen en door de kinderen verstaan wordt en volstrektelijk niet te permitteren dat de kinderen onder elkander eene andere dan de Hollandsche taal spreken'. Deze uitspraak is vastgesteld in de notulen van de schoolcommissie.
Zover ons bekend is dit besluit officieel tot op de dag van heden niet ingetrokken. Na de tweede wereldoorlog moest men wel geleidelijk aan oogluikend toelaten dat op de speelplaats Papiamentu werd gesproken. Hoewel de leerling niet meer wordt gestraft, bestaan er bij menig onderwijzer te dien aanzien nog steeds de nodige reserves. Men

(wordt vervolgd)

oorspronkelijke tekst:
PROF. DR. F. W. PRINS
bewerking voor vorm:
j. jutten

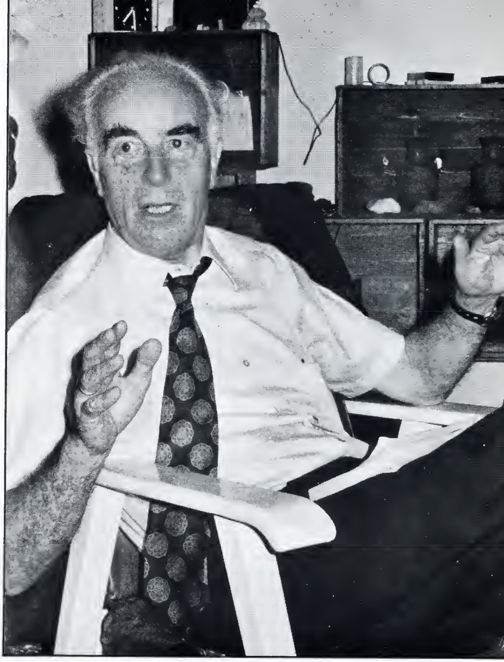
foto's: **r. de graaff**

geen papiamentu op de speelplaats!

dient te bedenken dat toen dit besluit genomen werd, vrijwel uitsluitend blanke kinderen op Curacao onderwijs ontvingen. Kinderen van gekleurde vrijen, van zwarte vrijen en van slaven ontvingen toen nog geen onderwijs. Intussen blijkt uit deze maatregel wel dat een aantal blanke kinderen die op Curacao geboren en getogen zijn, in 1838 onder elkaar 'eene andere dan de Hollandsche taal' spraken. Wie van hen op school en op de speelplaats met zijn kameraden van 'eene andere dan de Hollandsche taal' d.w.z. van zijn moedertaal gebruik maakten, moesten op pedagogisch verantwoorde wijze gestraft worden. Dat geschiedde gewoonlijk door de overtreders enige Nederlandse gedichten uit het hoofd te laten leren.

DE ALARMKLOK VAN 1882

Op 4 mei 1882 richt de schoolcommissie een schrijven aan de Gouverneur van Curacao waarin de alarmklok wordt geluid over de erbarmelijke toestand van het onderwijs in de kolonie. De eerste zinnen van deze brief spreken duidelijke taal. 'Overeenkomstig art. 42 der Verordening, regelende het onderwijs in de kolonie Curacao, geroepen om den bloei van het onderwijs naar vermogen te behartigen, meent de schoolcommissie zich niet tevreden te mogen stellen met jaarlijks den onvoldoenden toestand van het onderwijs op dit eiland te vermelden, doch acht het haar plicht, zowel de oorzaken van het lage peil, waarop het onderwijs staat op te sporen als vooral ook uit te zien naar de middelen, die tot verbetering kunnen leiden, en deze der regering kenbaar te maken. De commissie heeft rekening gehouden met de maatschappelijke toestanden van Curacao, die ongunstig op de ontwikkeling van het onderwijs werken, doch is niettemin van oordeel, dat er veel ter verbetering kan worden gedaan'.
Vervolgens laat de commissie de knelpunten de revue passeren om daarna een tiental maatregelen ter verbetering voor te stellen. Deze maatregelen hebben nagenoeg alle betrekking op concrete onderwijsverbeteringen, hetgeen niet geheel onbegrijpelijk is als men verneemt, dat er voor een aantal van 596 leerlingen vier onderwijzers beschikbaar waren. Het aantal onderwijzers is volkomen ontoereikend en het is alleszins begrijpelijk dat men pleit voor het aanstellen van hulponderwijzers. Men vraagt een behoorlijke onderwijzersbezoldiging en men dringt aan op het benoemen van een schoolopziener of inspecteur. De voorgestelde maatregelen liggen vrijwel geheel in het pragmatische vlak, terwijl aan het eind van de brief de doelgerichte, operatieve gronden welke aan het handelen van de schoolcommissie ten grondslag hadden gelegen, vermeld worden.
De voorgestelde materiële verbeteringen t.b.v. het onderwijs waren belangrijk en noodzakelijk. Het is in dit verband merkwaardig, dat de schoolcommissie in haar brief nauwelijks aandacht besteedt aan de pedagogische en didactische problemen. Zo wordt bijv. over het cruciale probleem van de voertaal bij het onderwijs in de kolonie Curacao — waartoe Curacao, Aruba, Bonaire, Sint Maarten (voor de helft), Sint Eustatius en Saba behoren — met geen woord gerept. Hoe dit ook zij, de brief van de schoolcommissie had gevolgen.

Prof. dr. F. W. Prins

DIAGNOSE ZONDER THERAPIE

In 1884 schreef de secretaris van de toenmalige schoolcommissie A. M. Chumaceiro een brochure, getiteld: "Een ernstig woord over een ernstig onderwerp". De schrijver opent zijn vlugschrift met de volgende zinnen: 'Onze Curacaosche toestanden mogen over het algemeen zeer exceptioneel genoemd worden. Dit is vooral waar met betrekking tot het Onderwijs'. Wie deze tweede zin leest zal na bijkans negentig jaar de verzuchting slaken dat er in dat opzicht nog niet veel veranderd is. De schrijver vervolgt: 'Het gebruik van het *patois,* papjamentoe genoemd, door alle standen onzer maatschappij, — want helaas, ook door de meest beschaafden is de lands*taal* niet uit het huishouden verbannen, — het daaruit voortvloeiend gebrek aan eene eigentlijke moedertaal, waarin het kind, dat onderwijs moet genieten, kan denken, zijne gedachten kan uitdrukken en de gedachten van anderen opnemen, zou op zich zelf reeds voldoende zijn om een ieder te doen beamen, dat het onderwijs op Curacao in een geheel exceptionele toestand moet verkeren'.
'Is men er overal tegen, kinderen iets te doen leren, dat zij niet verstaan, hen als papegaaien lessen te doen opdreunen, waarvan de woorden, zooals zij die wedergeven, voor anderen moeijelijk te verstaan zijn, men kan het den Curacaoschen onderwijzer niet euvel duiden, dat hij dit beginsel dikwijls opoffert, en zich met uitkomsten vergenoegt, die uit een opvoedkundig oogpunt als hoogst onvoldoende moeten beschouwd worden'.
'Het kind, dat nooit anders dan papjamentoe gehoord heeft, niet weet dat er andere talen bestaan, komt op school en wordt door den onderwijzer toegesproken in eene taal waarvan het niets afweet. Het leert ja en neen zeggen en geeft die antwoorden op goed geluk. Het leert lezen, maar verstaat niet wat het leest; het dreunt aardrijkskundige lessen op, maar weet niet wat aarde of rijk of kunde is; het beantwoordt de vragen uit de taalkunde zeer juist, maar het is alsof het grieks of hebreewsch is, alles even onverstaanbaar. Dat is de grootste moeijelijkheid bij ons onderwijs; het kind moet *eene vreemde taal* leren zonder eene moedertaal, die het daarin behulpzaam is. Werd die vreemde taal nu maar geregeld in zijne omgeving gesproken, dan ware het niets, doch dit is niet het geval. Buiten het halfuurtje of

Vroeger werd het gebruik van Papiamentu op de speelplaats op pedagogisch verantwoorde wijze gestraft.

minder, dat men zich gedurende de eerste schooljaren met het kind op school bezighoudt, is al wat het hoort en spreekt papjamentoe.'

Uit dit citaat blijkt opnieuw dat de schrijver de situatie scherp analyseert. Het kind moet een vreemde taal leren zonder dat het daarbij gebruik mag maken van het Papiamentu. Zijn conclusie is dat de Curacaose leerling in de regel twee jaar bij de andere leerlingen ten achter is. Nadat hij vermeld heeft dat er vaders zijn die hun kinderen in de eerste plaats Spaans, anderen Engels en nog weer anderen Hollands op school willen laten leren, komt hij met de volgende oplossing: 'Daarom zijn wij er dan ook voor, dat van Gouvernementswege goede scholen worden daargesteld, waar natuurlijk onze Moedertaal de hoofdtaal is, en het aanleeren van vreemde talen slechts mag aanvangen als het kind de Hollandse taal magtig is'.

Wat opvalt in dit citaat is, dat onze Moedertaal voor de eerste keer met een hoofdletter wordt geschreven. Onze Moedertaal d.w.z. de taal van het moederland, is het Nederlands. Ten overvloede een laatste citaat: 'Wij willen eene school, waar de Hollandsche taal hoofdtaal is en alle vakken van het onderwijs in die taal geleerd worden'.

Achteraf kan men het merkwaardig vinden dat de schrijver die zo juist de hoofdoorzaak van de gebrekkige onderwijsresultaten kon aanwijzen, ten enen male faalde waar het ging om het noemen van de juiste therapie. Een therapie, zouden we achteraf zeggen, die voor de hand lag. De therapeutisch en didactisch verantwoorde aanpak was versperd door het uitgangspunt dat het Papiamentu een platte volkstaal was. En dan te bedenken dat de schrijver thuis deze platte volkstaal zelf wel gesproken zal hebben, hetgeen uit zijn mededeling dat 'alle standen onzer maatschappij' deze taal gebruiken, afgeleid kan worden. Dé taal was de taal van het moederland; dat was de moedertaal ook voor degenen wier moeders die taal niet spraken. Vreemde constructie: het Nederlands wordt beschouwd als moedertaal van hen, wier moeders Papiamentu spreken.

BOEKBESPREKING

Voor de Antillen: van latent naar uitgesproken taaltalent?

Het kan voor Antillianen lijken alsof het in Nederland alleen nog Suriname is wat de klok slaat. Toch is ook voor de Antillen een belangrijke stroom van denken en geschriften op gang gekomen met 'Leerplan en Leidraad', 'Het Nederlands op de Curacaose school' van J. Ph. de Palm, 'Kabes duru?' van A. C. Prins-Winkel en vele andere (o.a. ingezonden) stukken, die deels door Nederlanders geschreven zijn. In die stroom past het laatste boekje van prof. dr. F. W. Prins uit Wageningen, getiteld 'Latent taaltalent' en uitgegeven bij Dijkstra in Zeist. Ook de ondertitel doet nog niet vermoeden, dat het hier om het verborgen gehouden taaltalent van het *Antilliaanse* kind gaat: 'over de stiefmoederlijke behandeling van een moedertaal'. En het zou bijgevolg niet denkbeeldig zijn, dat het werkje op de Antillen weinig opgemerkt werd. Reden om het hier te bespreken. Pas de opdracht aan Tirso Sprockel, 'de inspirerende kracht van het Antilliaanse onderwijs' brengt ons dichter bij huis en waar we wezen moeten.

Het zou jammer zijn als het boekje inderdaad onopgemerkt bleef, want het heeft iets vóór op de genoemde andere (dikkere) boeken: het laat zich gemakkelijker lezen. En ongetwijfeld zal het specifieke onderwerp, te weten: hoe in de loop der jaren het Papiamentu met name in het onderwijs gewaardeerd is, voor velen op de Antillen belangwekkend zijn. Op zichzelf zijn de aangeboden gegevens niet nieuw, maar ze staan nu op prettig en overzichtelijk gerangschikte wijze bij elkaar in een groot aantal korte hoofdstukjes, zó dat het zich als een verhaal laat lezen.

Dit verhaal van voornamelijk miskenning en achterstelling van het Papiamentu in de negentiende en twintigste eeuw (de tijd daarvóór is in slechts anderhalve bladzijde behandeld) krijgt een beschouwelijk perspektief in de 'Inleiding' en in de slothoofdstukken, waarin uitvoerig wordt ingegaan op de rond het jaar 1973 doorgebroken andere inzichten, blijkend uit de resultaten van de onder het personeel van kleuter- en basisscholen gehouden enquete en diverse artikelen in de Amigoe. Het hele betoog eindigt in een pleidooi voor en het uitspreken van vertrouwen in de *moedertaal*school. In het allerlaatste hoofdstuk wordt, refererend aan de 'Inleiding', de vraag opgeworpen 'waarom wij leren'. Hier blijkt, bij alle populariteit in de presentatie, toch de degelijke wetenschappelijkheid van het werk. Ook zullen voor studenten en werkers op dit terrein de verwijzingen in het uitvoerige notenapparaat nuttig zijn.

Drs. J. B. de Caluwé

De ons bekende aangiftebiljetten Inkomstenbelasting die gewoonlijk in januari rondgedeeld worden, hebben inmiddels de meeste brieven- of postbussen bereikt. Aan de hand van de door u gedane opgaven via dit biljet wordt uw definitieve aanslag bepaald voor het belastingjaar 1974. Naast de toelichting die bij ieder aangifteformulier wordt verstrekt, lijkt het ons nuttig hier enkele kanttekeningen te plaatsen, die u nu of later misschien van dienst kunnen zijn bij het oplossen van uw inkomstenbelastingproblemen.

AFTREKPOSTEN

2. Naar aanleiding van het eerste onderdeel van uw zuivere inkomen op het aangifteformulier, "onroerende goederen", willen wij de volgende opmerkingen maken. Alle onderhoudskosten aan een eigen huis kunnen afgetrokken worden, echter verfraaiings- en verbouwingskosten worden uitgesloten. In twijfelgevallen kunt u óf het belastingkantoor opbellen (tel. 1806 en 1807) óf u van den domme houden en de kosten in eerste instantie 2% bedragen van hetzelfde bruto bedrag, met een maximum van f. 400,—. Wanneer de kosten in werkelijkheid groter zijn, dan moet u ze vermelden en er voor zorg dragen, dat deze kosten duidelijk aan te tonen zijn (middels deugdelijke kwitanties bijvoorbeeld).
Met ons bent u waarschijnlijk van mening dat dit percentage van 2 in vele gevallen een tikkeltje aan de lage kant is.
4. Punt 17 van het aangiftebiljet behandelt de "buitengewone lasten". Het is beslist onnodig de naar evenredigheid wordt bepaald. Bij vertrek wordt niet altijd deze wijze van herleiding gebruikt. Dan vinden er meestal extra uitkeringen plaats, waardoor het jaarinkomen ongewoon hoog zou komen te liggen. De Inspectie bepaalt dan de aanslag aan de hand van de volgende formule:

Tijdvakinkomen (genoten inkomens dus) gedeeld door geschat inkomen (door Inspectie) vermenigvuldigd met belasting over geschat jaarinkomen.

INKOMSTENBELASTING

AANGIFTE

1. Zorgt u ervoor, dat alle, maar dan ook alle inkomsten over 1974 worden opgegeven; ook die van uw echtgenote. Als later namelijk blijkt dat dit niet is gebeurd, dan kan een boete opgelegd worden. Hoewel deze in veler ogen kinderachtige stap in de praktijk niet direct genomen wordt, zal de Inspectie der Belastingen bij het ontdekken, dat er inkomsten niet opgegeven zijn, beslist niet passief blijven. Zij zal beginnen met het echte belastbaar inkomen als definitief aan te merken. Hoogst onplezierig is het dan, dat de definitieve aanslag (veel) hoger is dan verwacht. Mét de aftrek in verband met de voorlopige aanslag 1975, gaat dan een groot gedeelte van uw salaris naar de fiscus. U dient hier wel de regel in de gaten te houden, die zegt dat er niet meer dan 1/3 deel van het salaris ingehouden mag worden. Indien het door de Belastingen te innen bedrag erg hoog is, dan moet de definitieve aanslag 1974 verspreid worden over meer dan 5 maanden, de gebruikelijke termijn voor de betaling van definitieve aanslagen.

Verhoging van de aanvankelijk opgelegde definitieve aanslag kan ook op een later (om precies te zijn tot 5 jaar na opgave) tijdstip plaats vinden en dit geschiedt dan zonder voorafgaand overleg.

Uiteraard kunt u als belastingplichtige tegen een dergelijke handelwijze in protest komen en een bezwaarschrift indienen, waarna u opgeroepen wordt door de Inspectie der Belastingen. Het niet verschijnen betekent een zich neerleggen bij de nieuw opgelegde belasting.

kwestie opgeven. In dit laatste geval zal de Inspectie der Belastingen zélf beslissen of zij ze accepteert of schrapt.

Aftrekbaar onder dit nummer is verder ook de premie van uw brandverzekering, van het huis dan, echter met een maximum, namelijk een bedrag gelijk aan 1.56 promille van het verzekerde bedrag. In de meeste gevallen zal dit bedrag het bedrag zijn van de premie van uw brandverzekering, want dit promillage is het meest gangbare (hogere promillages komen voor in andere bijzondere gevallen, wanneer het om een houten woning gaat bijvoorbeeld of wanneer de woning gelegen is boven een opslagplaats voor gedestilleerd). Onder deze aftrek vallen niet de inboedel- en oproerverzekering.
Bij het kopen van een huis zijn hypotheekkosten (inclusief bemiddelingskosten) en het honorarium van de notaris aftrekbaar. Niet aftrekbaar zijn de kosten van de transportakte (akte van overdracht).
Verder zijn ook hier aftrekbaar de kosten gemaakt in verband met het royement van een hypotheek (de beëindiging van een hypotheek).
3. Een volgende onderdeel van uw zuivere inkomen op het aangiftebiljet, punt 12 "onderneming en arbeid", doet ons de volgende opmerkingen plaatsen. De *volledige* pensioenbijdrage is hier aftrekbaar zonder rekening te houden met het daar vermelde maximum van 5% van de bruto opbrengst met een maximum van f. 840,—. Dit maximum is alleen te hanteren wanneer het gaat om bijdragen aan *voorzieningsfondsen.*
De kosten voor de uitoefening van de dienstbetrekking mogen in ziektekostenvergoedingen vanwege de zogenaamde 90% -regeling bij het inkomen op te tellen. Onder punt 17b kunt u wel uw eigen bijdrage (10%) in de ziektekosten, alsmede alle zelfbestaande kosten voor tandheelkundige behandeling aftrekken. Ook hier dienen uiteraard deugdelijke specifikaties overgelegd te worden. Buitengewone lasten komen echter in aanmerking voor aftrek alleen voorzover zij meer bedragen dan een bepaalde drempel. Deze drempel is 3%, 4% of 5% van het inkomen na aftrek van de persoonlijke lasten voor respectievelijk de belastingplichtige die een kinderaftrek geniet voor 6 kinderen, de belastingplichtige die een kinderaftrek geniet voor 3 tot 5 kinderen, en de belastingplichtige in andere gevallen.
5. Onder punt 20 van uw aangiftebiljet staan de bedragen die gehanteerd worden voor kinderaftrek. Ook deze bedragen vinden wij aan de lage kant, en het is zeer wenselijk dat zij veranderd worden, of anders gezegd, dat zij aangepast worden aan de eisen en omstandigheden des tijds.

NIEUWKOMERS EN VERTREKKERS

6. Voor nieuwkomers en vertrekkers enkele speciale opmerkingen. De verhuis- en vervoerskosten worden niet bij het inkomen opgeteld. Wanneer in een ander rijksdeel de pensioenbijdrage wordt doorbetaald, dan kan deze worden afgetrokken. Zelf gemaakte hotelkosten bij aankomst zijn niet aftrekbaar. In het aankomst- en vertrekjaar wordt voor het bepalen van de aanslag het genoten inkomen herleid tot een voljaarinkomen, waarna de definitieve aanslag

Sedert kort wordt de terugzendpremie niet meer bij het inkomen opgeteld. Dit wordt echter wél gedaan indien de belastingplichtige naar een ander rijksdeel wordt uitgezonden en daar wederom een inrichtingspremie krijgt. De directeur der belastingen is de mening toegedaan dat deze premie voorzover deze gebruikt wordt voor het doel waarvoor deze in het leven is geroepen (om de herinrichtingskosten te helpen bekostigen) niet belast mag worden. Om deze reden ook verwacht de Inspectie der Belastingen na een tijdje kwitanties van de vertrekkers ten bewijze dat de premie "goed" besteed is. Deze veranderde opstelling van de Inspectie der Belastingen t.a.v. de "terugzendpremie" betekent, dat eenieder die in het verleden voor deze premie aangeslagen is, alsnog restitutie kan aanvragen (wel kwitanties overleggen).
7. Blijkt het verschil tussen voorlopige aanslag 1975 en de door u geschatte aanslag groter te zijn dan 1/4 gedeelte van de voorlopige aanslag, dan kunt u herziening aanvragen. De Inspectie der Belastingen neemt in eerste instantie als voorlopig-1975 het bedrag van de definitieve aanslag 1973 (de laatste definitieve aanslag die bekend is).
Om alle moeilijkheden te voorkomen kunt u vroeg aan het begin van het jaar de eerdergenoemde nummers opbellen en doorgeven voor welk bedrag u voor dat betreffende jaar aangeslagen wenst te worden.
Opmerking: Mochten er nog leden zijn, die een bepaalde inlichting gemist hebben, of die verder de uitwerking van een zeker onderdeel van belang vinden, laten ze a.u.b. schriftelijk of mondeling contact met één onzer opnemen.

v.l.
werkg

vrouw
** leerkrachten

De werkgroep vrouwelijke leerkrachten heeft een jaar in de mottenballen gelegen. Desondanks zijn er hier en daar enige gaten in gevallen, die niet zijn gestopt, maar vlug met naald en draad zijn dichtgehaald, zodat de gekrompen werkgroep op heden bestaat uit een vijfvrouwschap, t.w.:

mevr. Laclé-Herrera
mevr. Weustink-de Vries
mevr. Conradus-del Prado
mevr. Vosselman-Vlaun
mevr. Bergen-Molenaar

Mevr. Bergen-Molenaar

Alvorens over te gaan tot de plannen voor het komende jaar, een terugblik op het aktieve jaar 1973. In januari had er toen een nogal stormachtige vergadering plaats van vrouwelijke leerkrachten in het kleine zaaltje van Kas di Kultura. Daar bleek, dat er onder velen van hen een grote ontevredenheid en onzekerheid heerste. Aan het eind van deze vergadering is toen bovengenoemde werkgroep ontstaan, die als taak kreeg het voorbereidende werk te verrichten, zodat het hoofdbestuur iets aan de gehoorde klachten kon doen.

Als punt 1 gold de rechtspositie van

A. de gehuwde vrouwelijke leerkracht. Aangezien deze leerkrachten als regel een benoeming voor 1 jaar krijgen en er pas op het laatste moment een toezegging wordt gegeven over deze benoeming, heerst er onder deze kategorie leerkrachten elk jaar opnieuw onzekerheid. Temeer daar uit het buitenland wel van te voren leerkrachten aangetrokken worden, die wel een benoeming voor drie jaar wordt aangeboden, met bovendien gunstige voorwaarden. Dit gebeurt al jaren. Er is dan ook een benoemingsbeleid opgesteld. Dit is op 26 juni 1973 met de schoolbesturen besproken en men is tot het volgende akkoord gekomen.

a. Alvorens tot het uitzenden van nieuw onderwijzend personeel over te gaan, wordt er bekeken of er lokaal ook gehuwde vrouwelijke leerkrachten aanwezig zijn, die de gevraagde bevoegdheden bezitten en die bereid zijn een benoeming te aanvaarden. Dit dient te geschieden middels advertenties in de plaatselijke dagbladen.

b. De gehuwde vrouwelijke leerkracht, niet invalster zijnde, krijgt telkens een benoeming van minimaal 1 jaar.

c. Vóór de officiele indiensttreding ontvangt zij een benoeming, waarin rechten en plichten opgenomen dienen te zijn.

d. De termijn van benoeming dient duidelijk gesteld te worden in de akte van benoeming en in de schriftelijke mededeling.

e. Zwangerschapsverlof wordt verleend vanaf 6 weken vóór de vermoedelijke datum van de bevalling tot 6 weken erna.

f. Voor 1 januari geven de gehuwde vrouwelijke leerkrachten, wier benoeming aan het eind van dat schooljaar afloopt, schriftelijk te kennen, dat zij bereid zijn een nieuwe benoeming te aanvaarden.

g. Uiterlijk 1 augustus indien mogelijk eerder delen de schoolbesturen de gehuwde vrouwelijke leerkrachten mede, of zij al of niet verlenging van hun benoeming kunnen krijgen.

h. Wanneer niet alle gehuwde vrouwen die beschikbaar zijn een benoeming kunnen krijgen, dan wordt er bij de benoeming, uitgaande van het principe, dat de te benoemen personen de juiste bevoegdheden en gebleken geschiktheid dienen te bezitten, voorrang verleend aan

1. hen die kostwinster zijn,
2. hen die de meeste diensttijd bezitten,
3. bij gelijke diensttijd, hen die de meeste Antilliaanse diensttijd bezitten,
4. hen die voldoen aan de zuil,
5. met in achtneming van verlofrechten.

Het streven is dus, dat er zo lang mogelijk gebruik wordt gemaakt van het lokaal beschikbare potentieel en dat deze voorrang hebben op nieuw aan te trekken krachten.

In maart 1973 werd een vergadering op Curacao bijgewoond, waar de eisen veel ek-

a.~

groep

75

velijke

stremen waren. Hiervan hebben wij ons echter duidelijk gedistancieerd uit sociale overwegingen, n.l. de beperkte werkgelegenheid.
Aangezien het voor leerkrachten van de basisschool niet mogelijk bleek de applikatiekursus te volgen, die kleuterleidsters de bevoegdheid geeft les te geven in de eerste (en tweede?) klas van de lagere school is er uit de werkgroep een pressiegroep ontstaan, die een hoofdaktekursus nieuwe stijl eiste, om zo hun kansen om in de hogere klassen geplaatst te worden te vergroten. Deze kursus is door het hoofdbestuur gerealiseerd en daaraan studeren op heden leerkrachten.
Als punt 2 gold de rechtspositie van
B. de ongehuwde vrouwelijke leerkracht. Een globale enquête in 1973 onder de leden van de VLA bracht aan het licht, dat van de toen 690 leden er 308 vrouwelijke leden waren, waarvan 129 gehuwd en 179 ongehuwd. Ook de bezetting van de APA wijst op een duidelijke vervrouwelijking van het onderwijs. Destijds waren er 69 vrouwelijke Apanen.
Aangezien niet alle vrouwelijke ongehuwde leerkrachten voldoende op de hoogte zijn van de voor- en nadelen verbonden aan een vaste of tijdelijke aanstelling bij het onderwijs, heeft de werkgroep gemeend hiervan een overzicht te moeten maken.

VASTE DIENST
TIJDELIJKE DIENST

Procedure:

Om in tijdelijke dienst te komen is er geen speciale procedure vereist. Een ieder die aan het begin van zijn loopbaan staat, kan in tijdelijke dienst komen. Doorgaans heeft men dan na 1 à 2 jaar aan het betreffende schoolbestuur een verzoek te richten om voor een vaste aanstelling in aanmerking te komen. Wanneer het schoolbestuur, met goedvinden van het b.c. dit verzoek inwilligt, ontvangt men een oproep om medisch gekeurd te worden. Is men goedgekeurd, dan ontvangt men van het schoolbestuur het bericht dat men een vaste aanstelling heeft. Vervolgens dient men zelf een verzoek te richten tot het Algemeen Pensioenfonds van de Nederlandse Antillen om in dit fonds opgenomen te worden.

Aanbieding van sterk gesteunde petitie

Voorwaarden:

Om in vaste dienst te komen dient men aan bepaalde voorwaarden te voldoen.
1. Een mannelijke leerkracht mag gehuwd zijn of ongehuwd, maar een vrouwelijke leerkracht uitsluitend ongehuwd.
2. Kostwin(ner)ster van een gezin.
3. Medisch goedgekeurd.
4. De vereiste bevoegdheden bezitten.

VOORDELEN

Vaste dienst

1. Grotere zekerheid, aanstelling voor onbepaalde tijd.
2. Wederzijdse opzegtermijn van 2 à 3 maanden.
3. Bijdrage recht op pensioen.
4. Men kan in aanmerking komen voor wachtgeld, indien men buiten eigen schuld werkeloos wordt (na 1 jaar dienst ontvangt men plm. 3 mnd. salaris opklimmend tot 12 jaar dienst of meer plm 4 jaar salaris).
Ziektekostenregeling is voor beiden gelijk maar
5. Indien men vroegtijdig medisch afgekeurd wordt door letsel of ziekte tijdens of ten gevolge van de dienst opgelopen, kan men in aanmerking komen voor vervroegd pensioen.
6. Wanneer men ziek wordt en eigenlijk met pensioen zou gaan, kan men niet ontslagen worden voordat men van deze ziekte is genezen.

Tijdelijke dienst

1. Men stort niets in het pensioenfonds.
M.a.w. financieel voordeel.

(vervolg op pag. 13)

n weer aktief * *

GREPEN uit "de economische struktuur van de nederlandse antillen"

Onlangs verscheen bij St. Augustinus Boekhandel Curacao het boek: "De economische struktuur van de Nederlandse Antillen", geschreven door Michiel Kok. Voor zover bekend is dit het eerste studieboek dat economische informatie en inzichten verschaft aan de hand van de eigen Antilliaanse situatie. 'Vorm' publiceert deze maand enkele hoofdstukken hieruit.
Michiel Kok studeerde economie aan de universiteit van Amsterdam. Hij was enige tijd werkzaam bij de Dienst Economische Ontwikkeling op Aruba en is sinds juni 1973 verbonden aan het Departement van Economische Zaken op Curacao. Is redacteur van het blad "Economische Notities"; ex-redacteur van "Vorm".

foto's: R. de Graaff

Volledige werkgelegenheid

Het stadium van volledige werkgelegenheid is bij lange na niet bereikt, daar de werkloosheid nog 10 à 20% bedraagt. Vóór 1950 was er wel sprake van volledige werkgelegenheid, maar door het automatiseringsproces bij de raffinaderijen zijn er veel ontslagen gevallen. Deze daling van de werkgelegenheid werd slechts gedeeltelijk gekompenseerd door het opkomend toerisme, de migratie en door nieuw opgerichte industrieën. De werkloosheid varieert overigens sterk per eiland; zo is de situatie op Bonaire, Saba en St. Eustatius het meest nijpend, terwijl op St. Maarten dankzij het snel groeiende toerisme veel werkgelegenheid is. Wat Curacao en Aruba betreft is de toestand wisselvallig, al naar gelang er grote projekten worden uitgevoerd, zoals uitbreidingen van raffinaderijen. Daarnaast is de seizoenwerkloosheid in de toeristensektor aanzienlijk.
Bij het scheppen van vervangende arbeidsplaatsen door middel van het vestigen van nieuwe industrieën en andere bedrijven doen zich een groot aantal problemen voor. Zo hebben de Nederlandse Antillen weinig grondstoffen en staan ze verder voor de noodzaak om drink- en industriewater uit zeewater te destilleren, hetgeen dit water duur maakt. Ook de elektrische energie is niet goedkoop door geringe omvang van de centrales. Nieuwe exportindustrieën worden gekonfronteerd met vrij hoge loonniveaus en met vooral de laatste jaren verbeterde sociale voorzieningen. Dit was bijvoorbeeld voor een bedrijf als Solitron, een elektronische industrie, een reden om zich niet op Curacao te vestigen, maar op Jamaica. Voorts is de Latijns-Amerikaanse markt, hoewel geografisch dichtbij, voor de meeste produkten vrij gesloten door een protektionistisch beleid in de vorm van hoge invoerrechten. De invoervervangende industrieën, die dus voornamelijk op de binnenlandse markt georiënteerd zijn, hebben in de eerste plaats te kampen met een kleine afzetmarkt en met nog gering beschikbaar investeringskapitaal. De Benedenwindse eilanden met bijna 220.000 inwoners en de Bovenwinden met ruim 10.000 inwoners zijn economisch gezien weinig verbonden door de slechte verbindingen en de geringe vervoerscapaciteit. Er zijn nog maar enkele industrieën, die de gehele Nederlandse Antillen als markt hebben (meelfabriek en Amstel bierfabriek op Curacao bijvoorbeeld). De werkloosheid verkleint de markt nog verder.
Dat er nog te weinig investeringskapitaal beschikbaar is, hangt samen met de vrij geringe besparingen en de nogal grote kapitaalvlucht naar het buitenland. Overigens is dit een wederkerig proces: een tekort aan investeringsmogelijkheden beïnvloedt beide reeds genoemde faktoren ongunstig. Dankzij een door de Bank Nederlandse Antillen gestimuleerde verhoging van de rentevoet zijn de besparingen de laatste jaren flink toegenomen. Er is een tendens in het Caribisch gebied om banken, verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen te verplichten een groter deel van hun vermogen te beleggen in het land van vestiging. Daartoe is een goed funktionerende kapitaalmarkt echter wel een eerste vereiste en deze ontbreekt helaas in de Nederlandse Antillen nog steeds.
Terugkerend naar de reeds genoemde geringe besparingen: als oorzaak kan genoemd worden het demonstratie-effect, d.w.z. dat de inheemse bevolking het konsumptiepatroon van het buitenlandse topkader overnam na de vestiging van de raffinaderijen. Premier Forbes Burnham van Guyana formuleerde het aldus: *"propaganda creates a Cadillac mentality in a bicycle economy".* Hoge invoerrechten op luxe goederen of zelfs invoerverboden kunnen een te hoge konsumptie tegengaan.

Aanvaardbare inkomensverdeling

De tweede economische doelstelling op langere termijn is de aanvaardbare inkomensverdeling. Aanvaardbaar is evenals het redelijke van de economische groei een arbitraire term. Het zijn de politieke partijen die zich hierover moeten uitlaten. De economie kan bijvoorbeeld wél konstateren, dat na vergelijking van de inkomensverdelingen van 1955 en 1965 van de Nederlandse Antillen blijkt *dat de verschillen sterk zijn toegenomen.* Het waardeoordeel hierover, dus of het goed of slecht is, wordt overgelaten aan de politici. Het is één van de doelstellingen van de vakbeweging om de inkomensverdeling ten gunste van haar leden te veranderen. Vooral na de arbeidsonlusten van 30 mei 1969 op Curacao, die culmineerden in brandstichting e.d. is de invloed van de vakbeweging toegenomen. De Nederlands-Antilliaanse overheid heeft ook de inkomensverdeling trachten te beïnvloeden door het vaststellen van minimumlonen. Volgens de

vakbeweging bevinden deze zich echter nog niet op een sociaal aanvaardbaar niveau.

Sociale wetgeving

In het algemeen kan gesteld worden, dat in de Nederlandse Antillen de ontwikkeling op sociaal gebied geen gelijke tred heeft gehouden met de economische ontwikkeling. Ook voor de sociale wetgeving gaat dit op, pas in 1972 werd mede naar aanleiding van de arbeidsonlusten van 30 mei 1969 een sociaal pakket ingevoerd met ondermeer het minimumloon en de uitkering bij ontslag. Nog ontbreken: werkloosheidsuitkeringen en een wettelijke regeling betreffende vakantietoeslag. Bij werkloosheid is men aangewezen op eigen reserves of op de eilandelijke onderstandsuitkeringen, die echter zeer minimaal zijn. Voor een gezin zonder kinderen op Curacao f. 25,— per week en op Aruba f. 15,50 per week (medio 1973).
Tot de overige sociale voorzieningen behoren de ongevallenverzekering, de ziekteverzekering, de algemene ouderdomsverzekering (A.O.V.) en de weduwen- en wezenverzekering (W.W.V.). De A.O.V. werd in september 1960 ingevoerd en de uitkering van f. 95,— per maand werd tot 1971 niet verhoogd, terwijl de prijzen met 15% stegen! Per 1 januari 1971 werd de A.O.V. verhoogd tot f. 120,— per maand en werd de uitkering tevens gekoppeld aan het prijsindexcijfer van de gezinskonsumptie. Het resultaat is, dat de uitkeringen met de prijzen stijgen, we noemen dit waardevast (bij welvaartsvaste uitkeringen stijgen ze met de lonen mee).

Nationale inkomen, economische ontwikkeling en ontwikkelingshulp

Volgens een zeer globale raming van de Wereldbank bedroeg het bruto nationaal produkt per hoofd van de bevolking in de Nederlandse Antillen in 1970 bijna 1400 Amerikaanse dollars. In het Caribisch gebied hebben alleen de Bahama's, de Amerikaanse Virgin Islands en Puerto Rico een hoger per capita inkomen. Dat de Nederlandse Antillen desondanks ontwikkelingshulp nodig hebben, blijkt uit de gemiddelde

Een der grootste Antilliaanse economische "pijlers": het toerisme

jaarlijkse groeigraad van het per capita inkomen over de periode 1960-1970. Deze bedroeg voor de Nederlandse Antillen namelijk —1,3% , met Cuba, Haiti en Uruguay het enige land in het werelddeel Amerika met een *negatieve* groei.
De te verstrekken ontwikkelingshulp dient mede gericht te zijn op verhoging van de binnenlandse spaar- en investeringsgraad en moet ingepast worden in een macro-economisch ontwikkelingsplan om een optimale benutting van de hulp mogelijk te maken. Tot nog toe werd slechts gewerkt met een projektenlijst van voornamelijk overheidsinvesteringen, die ten onrechte de naam "Meerjarenplan" kreeg. De overheidsprojekten beperkten zich veelal tot de economische infrastruktuur en recent ook tot de sociale infrastruktuur. Deze projekten verhogen slechts de lopende uitgaven van de overheid en dragen vrijwel niet bij tot een hogere duurzame werkgelegenheid. De ontwikkelingshulp dient meer gericht te worden op het creëren van direkte werkgelegenheid, aangezien de hoge werkloosheid op het ogenblik het kernprobleem in de Nederlandse Antillen is. Opgericht zou dienen te worden een ontwikkelingsbank die mede kan zorgen voor mobilisatie van de reeds aanwezige binnenlandse besparingen, zodat deze in mindere mate naar het buitenland afvloeien. Deze bank kan dan ook een fonds vormen voor financiering van nieuwe en expanderende bedrijven, welk fonds leningen met rentesubsidies dient te verschaffen en scholingsprogramma's dient te verzorgen.

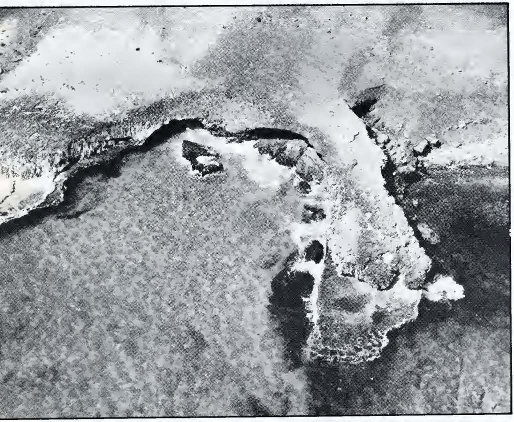
Enkele projekten uit de tweede fase

De prioriteit van de vaste oeververbinding op Curacao werd reeds betwijfeld. Uit de tweede fase kwam toch 20.6 miljoen voor dit projekt beschikbaar. Op Bonaire zijn reeds jaren de trieste resten te zien van een mislukt hotelprojekt op Sorobon. De weg er naar toe kostte 1,5 miljoen aan ontwikkelingsgelden. Zowel de waterfabriek van Aruba als die van Curacao werd uitgebreid met moderne multiflash eenheden. Op Aruba komt de lagere kostprijs echter geheel ten bate aan de Lago. Voor extra water betaalt de Lago f. 0,60 per m3, d.w.z. onder de kostprijs, terwijl de bevolking f. 1,40 per m3 moet betalen. De Shell betaalt meer namelijk f. 1,— en de Curacaose bevolking f. 1,50. Dit kan niet de bedoeling van ontwikkelingshulp zijn.

E.E.G.-projekten

Overigens kan terecht een vraagteken gezet worden bij de doelmatigheid van de verstrekte hulp. Zo staan van het projekt "scholenbouw Aruba" van een nieuw gebouwde lagere school en een huishoudschool op San Nicolas al lokalen leeg. Onlangs heeft het bestuurscollege besloten de huishoudschool dan maar op te heffen en voor zover dat gaat aan te wenden als dependence van de lagere technische school. Onvoldoende voorstudie leidt tot dit soort resultaten. Voor het door Aruba voor financiering uit het tweede fonds aangeboden projekt, bouw nieuwe ziekenhuis, eiste de E.E.G. dan ook onafhankelijk onderzoek. Resultaat daarvan was het advies van een diepgaander onderzoek door

een team van deskundigen. Het bestuurscollege besloot echter tegen alle adviezen in te kiezen voor een nieuw ziekenhuis op een decentrale (afgelegen) plaats. Een typisch voorbeeld van een statusprojekt, dat terecht door de E.E.G. werd afgewezen. Helaas zwichtte Nederland onder de grote druk en wordt het nu, zij het met forse bezuinigingen, met Nederlandse hulp gebouwd. Door de sterk stijgende exploitatielasten zal dit nieuwe ziekenhuis een enorme belasting voor het eilandbudget betekenen, hetgeen natuurlijk ten koste van andere sociale projekten zal gaan, die al erg stiefmoederlijk behandeld worden.

Dank zij de weigering van de E.E.G. kunnen we nog genieten van onze ongerepte boca's langs de noordkust.

Ook bij het derde fonds zit het Aruba niet mee. Onzorgvuldige projektkeuze en onvoldoende voorbereiding resulteerden in een tweede afwijzing van de E.E.G. Men weigerde het projekt "toeristische weg langs de Noordkust" te financieren. Het projekt kwam neer op de aanleg van een racebaan van 7 meter breed, die door de aanleg van dammen alle natuurlijke boca's (inhammen) zou vernielen. Uit het oogpunt van natuurbescherming een onaanvaardbaar projekt. Voorbeelden als deze laten zien, dat er weinig projekten meer beschikbaar zijn, die de wat strengere eisen van de E.E.G. kunnen doorstaan. Het ligt dan ook voor de hand, dat bij een vierde E.O.F. de hulp aan de Nederlandse Antillen aanzienlijk zal afnemen. Overigens zal dat ook al kunnen gebeuren onder invloed van de uitbreiding van het aantal leden der E.E.G. per 1 januari 1973. Het aantal landen en gebieden dat potentieel een beroep kan doen op het E.O.F. zal per 1 februari 1975 aanzienlijk uitgebreid worden, o.a. met de in vergelijking tot de Nederlandse Antillen armere, voormalige Engels Caribische eilanden.

Economische integratie

De associatie van de Nederlandse Antillen met de E.E.G. heeft slechts een geringe mate van economische integratie tot stand gebracht. Gezien de grote afstand en de hoge vrachttarieven ligt dat ook voor de hand. Vóór 1964 was de betrokkenheid van de Nederlandse Antillen met het Caribisch gebied veel groter. Zo waren de Nederlandse Antillen lid van de Caribische Organisatie (1961-1965) en diens voorloper de Caribische Commissie (1946-1961). Bij beide organisaties was er sprake van een zeer beperkte vorm van economische samenwerking. De economische integratie in het Caribisch gebied kwam pas goed op gang in 1968, toen de Caribische Vrijhandelsassociatie, de Carifta, werd opgericht. Het grootste deel van de onderlinge handel tussen de voormalig Britse eilanden en gebieden in het Caribisch gebied werd daarmee geliberaliseerd (opheffing onderlinge invoerrechten e.d.). Overeenkomstig het akkoord van Georgetown van april 1973 zal de Caribische Vrijhandelsassociatie per 1 mei 1974 omgevormd worden tot een Caribische gemeenschap, die economisch gezien een gemeenschappelijke markt zal zijn (naast de opheffing van de onderlinge rechten ook een gemeenschappelijk buitentarief t.o.v. derde landen en een gekoördineerd overheidsbeleid).

In het begin hadden de Nederlandse Antillen weinig belangstelling voor de Carifta. Waarschijnlijk lag de teleurstellende ervaring met de opgeheven Caribische Organisatie nog te vers in het geheugen en tevens verwachtte men toen veel heil van de associatie met de Europese Economische Gemeenschap. Het toetreden van Engeland tot de E.E.G. per 1 januari 1973 en de daarmee waarschijnlijk geworden associatie van het voormalig Britse deel van het Caribisch gebied met de E.E.G. vraagt van de Nederlandse Antillen nieuwe aandacht voor eventuele nauwere banden op economisch gebied in de eigen regio. Van de Carifta zelf kwam het aanbod van een liaison status, hetgeen onlangs door de Antilliaanse regering aanvaard is. Uit economisch oogpunt is het nog maar de vraag of de Nederlandse Antillen baat zullen hebben bij een lidmaatschap of associatie met de Caribische Gemeenschap. Voor de uitvoer zijn er weinig gunstige perspektieven. Trinidad heeft zelf olie in de grond en ook op de overige Carifta-eilanden zijn enkele raffinaderijen. Op veel nieuwe industrievestigingen hoeven de Nederlandse Antillen met het relatief hoge nationale inkomen per hoofd van de bevolking niet te rekenen. Zoals hierna gesteld zal worden, zal een mee doen van de Nederlandse Antillen ten hoogste op grond van politieke motieven overwogen kunnen worden.

Wat handelsuitbreiding betreft en ook voor de mogelijkheid van joint ventures biedt Venezuela als naaste buur grotere kansen. Dit land is echter per februari 1973 lid geworden van de suksesvolle Andinogroep, een subregionale organisatie in Zuid-Amerika, die streeft naar een gemeenschappelijke markt tussen de lidstaten: Chili, Bolivia, Peru, Ecuador, Colombia en Venezuela. Enigerlei band van de Nederlandse Antillen met de Andinogroep is niet aanbevelenswaardig daar het aantal inwoners van de Antillen in het niet valt bij dat van de lidstaten van de Andinogroep. Politiek gezien zou het daarom voor de Nederlandse Antillen verstandiger zijn aansluiting te zoeken in het Caribisch gebied en als onderdeel van de Caribische groep kontakten te leggen met de Andinogroep en ook met de E.E.G.

Ten slotte nog enige aandacht voor de komende onafhankelijkheid. Een verdere decentralisatie is misschien noodzakelijk in verband met de moeilijke samenwerking tussen Aruba en Curacao. Economisch gezien is een verdere versnippering van de markt niet raadzaam, vooral voor invoervervangende industrie zou dit een nieuwe belemmering vormen.

NADELEN

(vervolg van pag. 9)

Vaste dienst

1. Indien een vrouwelijke leerkracht tijdens haar vaste dienst in het huwelijk treedt, vóórdat zij 10 jaar pensioen heeft gestort, verliest zij alle gestorte premie.

Tijdelijke dienst

1. Zekerheid zolang als de aanstelling duurt.
2. Wederzijdse opzegtermijn van 1 maand.
3. Indien men wegens ziekte of om welke andere reden dan ook verhinderd is zijn werk naar behoren uit te voeren, dan wordt men ontslagen (zij het met in achtneming van de opzegtermijn).
4. Eventuele ziektekosten worden alleen gedurende de aanstelling gedekt. Men moet dus voor alle zekerheid een privé-verzekering aanhouden.

Opmerking 1
Indien men medisch afgekeurd wordt, bestaat er toch nog de mogelijkheid om in vaste pensioensgerechtigde dienst te komen, mits men bewezen heeft zijn functie naar behoren te hebben uitgevoerd en weinig absent was, vanwege deze ziekte. Bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd ontvangt men dan een uitkering gelijk aan de helft van het pensioen.

Opmerking 2
Indien een vrouwelijke leerkracht, in vaste dienst, haar premie verliest door in het huwelijk te treden, na een poos door omstandigheden weer in vaste dienst komt; dan kan zij doorgaan met haar pensioen vol te storten en tellen de jaren voor haar huwelijk weer mee. Zij kan zelfs de jaren voor haar huwelijk inkopen, alsof zij toen wel al pensioen had gestort.

Opmerking 3
Zoals de situatie nu ligt zullen de meeste vrouwelijke ongehuwde leerkrachten in tijdelijke dienst blijven. Tegen de tijd, dat zij ongehuwd haar 10 dienstjaren bijna heeft volgemaakt, kan zij vaste dienst aanvragen en beginnen haar pensioen in te kopen.

Na de grote vakantie 1973 kwamen er verheugende berichten over een eenmalig driejarig kontrakt in afwachting van een definitieve regeling van de rechtspositie van de gehuwde vrouw. De vreugde was echter van korte duur en er moest zelfs een sterk gesteunde petitie aangeboden worden aan het b.c. om tot een gesprek te komen. Het gesprek is dan eindelijk doorgegaan, maar het liep niet. Wel werd het zwangerschapsverlof officieel een feit. Dat was dan het jaar 1973. Toch is er aan de verandering van de rechtspositie van de gehuwde vrouw gewerkt en ook aan de verbetering van de pensioensituatie. Een kommissie waarin zitting hebben de regering, de pensioenraad, de VLC en de VLA zijn op belangrijke punten al tot overeenstemming gekomen. Om deze voorstellen toe te lichten en te bespreken roepen wij alle vrouwelijke en belangstellende mannelijke leerkrachten uit om de vergadering bij te wonen, die wordt belegd op 9 februari 1975 om 8.00 uur in Kas di Kultura.

Werkgroep vrouwelijke leerkrachten

onderwijsdag

Op 17 december 1974 heeft de VLA haar jaarlijkse onderwijsdag gehouden voor alle leerkrachten aan de basisscholen verbonden. Om 8.25 uur opende de voorzitter van de basisssektie, Mechi Croes, de onderwijsdag met een welkomstwoord aan alle aanwezigen. Hij herinnerde de aanwezigen eraan, dat de onderwijsdag geen vrije dag betekende, maar een dag van samenzijn voor de onderwijzers.

Vakbondsnieuws

De voorzitter opent met vakbondsnieuws. De basissektie is de grootste sektie en heeft de minste leden. Het is altijd moeilijk de leden te motiveren om naar de algemene ledenvergaderingen te komen. De sektie krijgt geen hulp en steun van de leden. Vele mensen zien het nut niet in van de onderwijsdag en komen alleen maar om te tekenen en zich dan een vrije dag toeëigenen.
Sectie: onderwijsdag organiseren, workshops in elkaar zetten (geschiedenis - biologie). Dit alles is te weinig voor het onderwijs op de basisscholen. Dus wij die op de

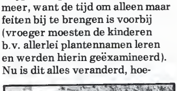
M. Croes, te autoritair?

basisscholen staan moeten vernieuwing brengen en iets van het onderwijs maken. Maar als de basissektie geen hulp krijgt zal dit misschien de laatste onderwijsdag zijn van de basissectie. Na de woorden van de voorzitter volgde een diskussie, waarbij nogal opmerkingen gemaakt werden vanuit de zaal.

Eerste lezing

Hierna kwam de eerste lezing van de heer Van der Linde over biologie op de basisscholen. Wat kun je praktisch doen i.v.m. biologie in de klas? Doel van het biologieonderwijs op basisscholen moet men gescheiden zien m.a.w. doel voor de lagere klassen en doel voor de hogere klassen. Hoewel het heel moeilijk is om een doel te vormen voor biologieonderwijs voor de kleinere kinderen. Kleine kinderen kun je geen begrippen aanleren, maar je laat ze de natuur leren ontdekken. Voor de grotere klassen is het gemakkelijker. Je moet deze kinderen leren dat ze deel uitmaken van de natuur en daarom is het moeilijk zonder natuur te leven. Hoe kan men nu dit in de klas naar voren brengen? Begin met een gewone vraag. B.v. Wat heb je vanmorgen gegeten? Het antwoord schrijf je op het bord en hiervan uit ga je de kern zoeken en uitwijken naar de natuur, b.v.: brood - bakker - graankorrel - planten - natuur. Middel: tekeningen op het bord, plaatjes. Dus nu krijgt men geen feitenmateriaal meer, want de tijd om alleen maar feiten bij te brengen is voorbij (vroeger moesten de kinderen b.v. allerlei plantennamen leren en werden hierin geëxamineerd). Nu is dit alles veranderd, hoe-

Bij de tekening:
B. van der Linde, veel praktische tips, weinig theorie
Tekst: Mildred
Tekening en foto's: Rinus

Anglo's, zeer geschikt voor een biologieles.

basissektie

wel er nog steeds begrippen zijn die aangeleerd moeten worden. Dus nu vindt men i.p.v. alleen maar feiten begrippen die door de kinderen gekend moeten worden.
Een belangrijk onderwerp voor de basisscholen is de voortplanting. De heer Van der Linde is van mening dat dit onderwerp zo belangrijk is dat ieder leerkracht verplicht is hieraan iets te doen. En vooral niet wachten tot de laatste klas van de basisschool. Sommige leerkrachten vragen een arts om deze lessen te komen geven. Dit is foutief: de leerkrachten kennen deze kinderen het best, dus zij moeten de lessen ook geven. Je kunt je les geven terwijl je gebruikt maakt van dia's, maar dit hoeft niet persé met aanschouwingsmateriaal te gebeuren.

Planten

Neem maar veel planten mee naar school en deel ze maar in de klas uit. Aan de hand hiervan ga je je les draaien. Soorten bloemen die geschikt zijn: anglo's, cayena's, basora corá, konkommer, shimaron.
Laat kinderen zelf planten verzamelen en interesse komt dan vanzelf, b.v. als de kinderen deze plantjes moeten drogen, namen ervan opzoeken enz.
Tentoonstelling in de klas; materiaal door de kinderen verzameld of materiaal door de leerkracht zelf verzameld.
Schooltuin: dit is wel wat moeilijk. Maar het is toch te proberen op een school waar de schooltuin niet de hele dag in de zon ligt. Zaadjes hiervoor kun je misschien krijgen bij Julio Maduro.

Dieren

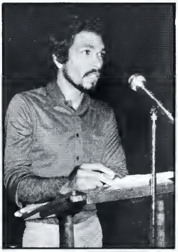
B.v. de dierendag is het juiste tijdstip. De keuze is wel niet zo groot. Niet alle dieren kun je in de klas houden. Iets wat je goed kunt inrichten is een terrarium in de klas.

Excursies

Er zijn overal mooie plekjes op het eiland, maar de meesten zijn moeilijk te bereiken. De onderwijzer kan zelf erop uit gaan om deze plekjes naar de klas te kunnen brengen d.m.v. foto's en dia's. Enkele plaatsen die dichtbij zijn: rooi taki, rooi lamoenchi, rooi prins, tuingebied bij westpunt, natuurgebied bij arikok.

Natuurbescherming

Leer de kinderen de natuur sparen en voorzichtig omgaan met planten en dieren in de natuur. En de onderwijzer moet ook zijn best hiervoor doen.
Tenslotte sprak de heer Van der Linde de wens uit dat wat hij verteld heeft door de aanwezigen ook praktisch gebruikt zal worden.

A. Vrolijk: liever papiaments

Papiamentu

Na de lezing van de heer Van der Linde volgden een paar woorden door Agustin Vrolijk namens het hoofdbestuur van de VLA.
Het is mij een genoegen vanmorgen op deze onderwijsdag enkele woorden te spreken namens het hoofdbestuur van de VLA. De bedoeling van deze dag zoals ik het begrijp, is om de leerkrachten verbonden aan de basisscholen bij een te laten komen om samen te praten en te denken over het onderwijs. Over het werk dat ze iedere dag doen. Als je werk zegt dan is ook direct het kind aanwezig. Het gaat dus hierom dat wij nou hier zijn om te praten over en te luisteren naar de nieuwe ideeën die wij en anderen hebben voor eenzelfde werk. De ideeën die wij nu hier opdoen moeten we ook straks in de praktijk proberen te realiseren. Daarbij hoeft u niet bang te zijn dat u faalt. Falen is niet zo erg als u maar van uw fouten leert. Of wij deze veranderingen in ons werk brengen hangt toch ook af van onze eigen instelling; onze houding tegenover de gemeenschap; onze gewone mensen. In hoeverre voelen wij ons betrokken bij de gemeenschap. Zijn we ons ervan bewust dat wij de vernieuwers kunnen zijn van deze gemeenschap en het onderwijs. Als wij zelf zo slap zijn en niet mee doen aan de activiteiten op onderwijsgebied, ons eigen werk, hoe kunnen wij verwachten dat de kinderen wel harder gaan werken. Of het kan ook zijn dat wij ervan overtuigd zijn dat het niet beter kan zoals het nu is.

Daarom hoop ik dat straks wanneer wij na de sluiting buiten staan wij toch kunnen zeggen dat we vandaag iets bijgeleerd hebben. Tenslotte wil ik toch nog opmerken dat ik het heel erg vervelend vind dat ik deze korte inleiding in het Nederlands moet houden. Als wij menen dat de leerkracht zich aan moet passen aan het kind dan moet deze leerkracht ook de taal van het kind spreken en verstaan. Daarom kan ik me niet indenken dat iemand die iedere dag met een Arubaans kind in contact is het Papiamento niet verstaat en zich daarin ook niet kan uitdrukken. Dit is niet zoals het Nederlands dat de kinderen alleen op school horen.

I. van Kraay, veel theorie, weinig praktische tips

Wat de zaak nog erger maakt is dat de meerderheid van de leerkrachten van het basisonderwijs Antillianen zijn. Het is goed mensen, dit is een democratisch land waar met de meerderheid geen rekening gehouden wordt, of heeft de meerderheid geen interesse? Ik wens u verder een vruchtbare ochtend toe.

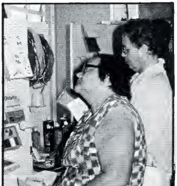
Het vragenuurtje

Tweede lezing

Hierna volgde de lezing over geschiedenis van de heer Van Kraay. Het was een zeer indrukwekkende lezing. Na deze lezing volgde een half uur pauze waarin de aanwezigen een tentoonstelling te zien kregen. Als laatste volgde de rondvraag waarna de onderwijsdag om 12.00 door de voorzitter gesloten werd.

Tijdens de pauze trok de door Samson opgezette tentoonstelling grote belangstelling.

een nieuwe schoolbus voor de stichting schoolzwemmen aruba

Voorzitter Ostendorf en zijn bus

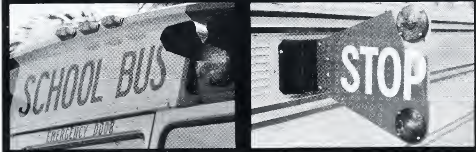
Aruba is een klein eiland in een grote zee. Leren zwemmen is daarom een activiteit die logisch uit de situatie voortvloeit. Men zou verwachten dat het onderwijs deze taak voor zijn rekening neemt, maar zover zijn we nog niet. Wie wil leren zwemmen kan op diverse plaatsen op Aruba les krijgen. Maar in vele gevallen is het vervoer een probleem. Vandaar dat de Stichting Schoolzwemmen Aruba, die de kinderen met bus haalt en brengt, in een grote behoefte voorziet. Zo hebben in de afgelopen 4 jaar ongeveer 500 Arubaanse kinderen via deze stichting leren zwemmen.
Halverwege 1974 raakte de bus echter aan het eind van zijn krachten; dat was een ramp voor het schoolzwemmen, dat daardoor stil kwam te liggen. Er moest dus een nieuwe bus komen. De Antilliaanse Federatie Jeugdzorg bleek bereid naf. 22.000,— ter beschikking te stellen, waarvoor via een plaatselijke dealer een bus besteld werd. Een paar maanden later berichtte de dealer echter dat hij het niet meer voor die prijs kon doen. Toen kwam iemand op het idee dat in Miami de schoolbussen kant en klaar stonden. Maar wie kan er even een schoolbus gaan halen uit Miami? "Laat mij dat maar even doen, ik moet toch die kant uit", zei wegenbouwer Wim van Helvoort en toen was het geregeld.

Zo kon op 30 december 1974 het Arubaanse bestuurslid van de Federatie Jeugdzorg mevr. Booi de sleutels van de bus overdragen aan een gelukkige voorzitter Stichting Schoolzwemmen P. Ostendorf. Daarmee verkreeg de stichting de beschikking over een nieuwe zwembus, die voldoet aan alle veiligheidseisen die de Amerikaanse wetgeving voorschrijft, hetgeen onder het toeziend oog van wnd. comm. van politie Bakker gedemonstreerd werd. Zo is er achter in de bus een nooduitgang; maar zwemmertjes die via die deur de bus willen verlaten moeten er wel rekening mee houden dat er een sirene begint te loeien zodra die deur open gaat. Verder zwaait er een rood bord met stoplichten en het opschrift STOP naar buiten als de bus gaat stoppen. Tevens is de bus van voor en achter voorzien van enorme waarschuwingslichten bovenop de bus. De bus kan 48 kinderen vervoeren.
Waar komt dat geld nu eigenlijk vandaan? De Federatie Jeugdzorg verkrijgt zijn gelden uit de kinderpostzegelacties hier te lande terwijl een zeer belangrijke donatie komt uit dezelfde actie in Nederland. Bij de aankoop van deze bus verleende het Ministerie van Financiën medewerking, door voor deze gelegenheid geen invoerrechten te heffen. Dat is een heel wat soepeler houding dan de directeur der Posterijen aanneemt t.o.v. de kinderpostzegels, die de Federatieraad altijd de volledige rekening voor de zegels presenteert zonder ook maar iets door de vingers te zien. En dat terwijl, volgens penningmeester schoolzwemmen Bastiaanse, Posterijen een ton overhoudt aan de kinderpostzegels, aangezien de meeste zegels in verzamelingen of op 1e dagenveloppen verdwijnen.
Hoe het ook zij, de leuze is thans: benen spreid, benen sluit, de bus is er, de jeugd kan weer zwemmen.

tekst: j. jutten
foto's: r. de graaff

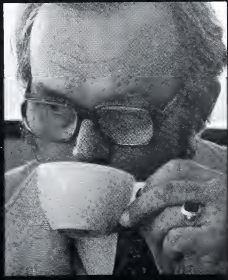

Sleuteloverdracht

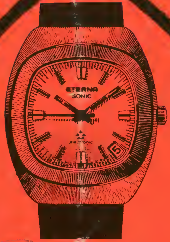

Een proefritje

Strenge veiligheidseisen

Onze vaardige chauffeuse

Penningmeester Bastiaanse

prin[illegible] voor de antillen

Juwelier KAN

brengt als eerste op de Nederlandse Antillen het nieuwste elektronische horloge

ETERNA SONIC

Voor mensen die met secondes werken is dit het enige werkelijk nauwkeurige horloge.

Nauwkeurig tot op ongeveer 30 seconden per maand. Een batterij draagt zorg voor de energie van het uurwerk, toereikend voor een jaar.

Voor de grootste precisie naar **KAN**
Vraagt vrijblijvend naar de

ETERNA SONIC